

FAKULTET ZA EVROPSKE
PRAVNO-POLITIČKE STUDIJE
NOVI SAD

Broj: 76-XIII

Datum: 27.05.2016

EDUCONS
UNIVERZITET

Образац Извештаја о оцени докторске дисертације

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Наставно научног већа Факултета за европске правно политичке студије на 69 седници од 12. 4. 2016. године, заведеног под бројем 50-2 именована је Комисија за оцену докторске дисертације **мр Горана Иванчевића** за израду докторске дисертације **"Обележја изборног и партијског система АП Војводине од увођења партијског плурализма 1990 године у Србији"** у саставу:

1. **Ђорђе Стојановић**, ванредни професор, Факултет за европске правно политичке студије, Универзитета Едуконс, председник Комисије
2. **Љубиша Деспотовић**, редовни професор, Факултет за европске правно политичке студије, Универзитета Едуконс ментор и
3. **Дарко Гавриловић**, редовни професор, Природно-математички факултет, Универзитета у Новом Саду, члан Комисије.

II ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДИСЕРТАЦИЈИ**Биографија кандидата:**

- Горан (Вељко) Иванчевић
- Рођен, 27. 03. 1970. године, у Зрењанину,
- Магистарски рад, под називом, Међународни Монетарни фонд и односи са Србијом, одбранио 08. 10. 2012. године, на Факултету за услужни бизнис, универзитета Едуконс,
- Стечено академско звање, магистар економских наука,

Радна биографија:

- 2013. – Руководилац службе за привредни аспект планирања, ЈП „ Урбанизам“ Завод за урбанизам, Нови Сад;
- 2012. – 2013. - Саветник директора за економско – комерцијалне послове, ЈКП „ Стан ”, Нови Сад;
- 2012. - Директор, ЈП „ Градска стамбена агенција “, Зрењанин;
- 2011. – 2012. – Помоћник директора за развој и инвестиције, „ Одржављење и услуге “ д.о.о., Нови Сад;
- 2010. – 2011. – Руководилац одељења за контролу квалитета, ЈКП „ Новосадска топлана“, Нови Сад;
- 2009. – 2010. – Заменик директора, ЈП „ Национални парк Фрушка гора “, Сремска Каменица;
- 2005. – 2009. – Руководилац службе за пропаганду и туристичко – информативну делатност, ЈП „ СПЦ Војводина”, Нови Сад;
- 1995. – 2005. – Предузетник; СЗТР „ Иванчевић “, Нови Сад;
- 1991. – 1995. – Комерцијалиста, ПП „ Конкордија”; СЗТР „ Дамјановић “, Нови Сад;

- 2014. - Члан Школског одбора музичке школе „Исидор Бајић“, Нови Сад;
- 2013. – Председник Надзорног одбора ЈКП „Водовод и канализација“, Нови Сад;
- 2013. – Члан комисије за именовања Града Новог Сада;
- 2012. – 2013. – Председник Школског одбора, Средња балетска школа, Нови Сад;

- 2007. – Члан Управног одбора, Студентски центар „Београд“, Београд;
- 2005. – 2008. – Председник Одбора, ДП „Београдски сајам“, Београд;
- 2004. - 2005. – Члан Одбора, ДП „Београдски сајам“, Београд.

Објављени научни радови:

1. Горан Иванчевић, „Социодемографски корелати изборног постинућа изборима за посланике у Супштину АП Војводина 2012, Култура полиса, број 25, Нови сад, 2014, ISSN 1820 – 4589, стр. 181 – 197.

Докторска дисертација има 565 страна (у ћириличној верзији, Times New Roman, 12), 522 фусноте, 39 табела, 19 графикана, 16 прилога, 5 поглавља и закључак.

Литература обухвата 205 јединица домаћих и страних аутора, као и 13 научних и стручних часописа, 32 документа, 23 нормативна акта, као и 51 интернет извор.

III ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет истраживања докторске дисертације јесте анализа политичких детерминанти које категоризују различите појавне облике у оквиру партијског система Србије, а које су класификоване као посебан подсистем. Таква специфична обележја испољавају се у партијском и изборном подсистему у АП Војводини, те је самим тим могуће извршити научну анализу њихових карактеристика. Политички систем Србије развијао се паралелно са транзиционим процесима који су доводили до честих промена друштвеног и државног уређења. Ови бурни процеси су у великој мери утицали на дизајнирање политичког система, а честе трансформације и прилагођавања појединих сегмената политичког система (пре свега његових институционалних делова) различитим потребама и захтевима, утицали су на конфигурацију како његових појединих елемената, тако и политичког система у целини.

Општи научни циљ рада је реализован кроз концептуални приказ институционалног и нормативног оквира у коме су се одигравали различити политички процеси, који су „споља“ и „изнутра“ утицали на обликовање политичког система Србије, и формирање специфичног понашања политичких актера у једном његовом делу, који се издваја по одређеним карактеристикама, условљеним наглашенијом улогом појединих друштвених расцепа и постојањем великог броја етничких заједница. Кандидат је истраживање у овом раду, спровео користећи стандардне и етаблиране теоријско – методолошке оквири, тако што је, сублимирао релевантну научну грађу и изворе података, који систематизују знања

појединих феномена и сегманата, а који се тичу општег сагледавања политичких партија, партијских и изборних система, карактеристика политичког система Србије, партијског и изборног подсистема у Војводини, као и резултата покрајинских избора одржаних у периоду од увођења вишестраначја у Србији 1990. године закључно са изборима одржаним 2012. године.

У раду је у складу са научним циљем, кроз методолошки дескриптиван и експлоративан научни приступ, детектован каузалан однос, партијског система Србије са партијским подсистемом у Војводини. Такође, у раду су јасно сагледане специфичности изборног система Војводине, експлициране кроз анализу свих до сада одржаних избора у Војводини од 1990. до 2012. године, за избор посланика у Скупштину АПВ, јасно предочене кроз анализу учесника избора – изборних листа и кандидата, као и остварених резултата и међусобног утицаја појединих социодемографских корелата на резултате поменутих избора.

У методолошком смислу, ваљани допринос овог рада је у доказаној примењивости логичко – методолошких правила у процесу реализације циљева истраживања, као и у стеченом новом научном сазнању, као и емпиријском грађом која је релевантно методолошки обрађена, сређена и стручно политиколошки протумачена.

Научни и друштвени циљ рада је испуњен кроз оставрене нове увиде и проширена емпиријско теоријска сазнања о постојању специфичних обележја и карактеристика партијског и изборног подсистема у Војводини која су теоријски анализирана и егзактно потврђена бројним емпиријским податцима.

Друштвена оправданост рада, огледа се у оставреним резултатима рада, што ће помоћи бољем разумевању политичких процеса који се одвијају у оквирима политичког система Србије, посебно на релацији успостављеној између партијског система Србије и партијског подсистема у Војводини.

IV ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ**Генерална хипотеза:**

- Политички систем Србије, карактерише се динамичном генезом развоја, као и честим реконструкцијама политичких институција. Еволутивни дисконтинуитети политичког система Србије, који су једно од његових обележја, узроковани су бројним друштвеним расцепима на чијим основама је грађен партијски систем Србије. Партијски и изборни подсистем у Војводини, корелира са еволутивним процесима развоја и међусобног утицаја партијског и изборног система Србије чији је саставни део. Истовремено, пратећи развој партијског и изборног система Србије, паралелно се развијао партијски и изборни подсистем у Војводини, који се утемељио на конзистентној основи коју карактерише специфична структура, настала на платформи разноврсних друштвених фактора утицаја као што су: историјске околности, суживот релативно великог броја националних заједница, затим: економских, политичких, културних и осталих чинилаца, као и различитих врста друштвених расцепа, као и међусобне борбе политичких партија за власт.

Посебне хипотезе:

- Политички систем Србије има динамичну генезу, обележену бројним дисконтинуитетима у погледу државног уређења и организације власти.
- Партијски систем Србије може се категоризовати као поларизовани (сегментирани) плурализам.
- Партијски и изборни подсистем у Војводини настао је на темељу политичких, историјских, економских, националних, културних и других фактора који га детерминишу као посебан подсистем унутар политичког система Србије. Изборни подсистем у Војводини је специфичан комбиновани изборни систем (пропорционални и већински у односу 60:60 од укупно 120 посланика) по коме се врши избор за посланике у Скупштину АП Војводине. Обавезна територијална заступљеност, у складу са Статутом АП Војводине, подразумева, да из сваке од укупно 45 општина из Војводине, мора бити изабран најмање један посланик у Скупштину АП Војводине

Појединачне хипотезе:

- Партијски систем Србије, грађен је на основи на којој предплурални период наслеђује ауторитарни социјализам, након кога се успоставља демократски систем са недовољно развијеним демократским институцијама система.
- Партијски систем Србије и након више од две деценије од увођења плурализма није у довољној мери институционализован.
- Настанак партијског подсистема у Војводини је у каузалном односу са партијским и изборним системом Србије, јер је настао под утицајем расцепа чије су линије биле уједно и линије расцепа на којима је настао партијски систем Србије, а то су: идеолошко – културни расцеп и социо – економски расцеп.
- Регионалне војвођанске странке, као и странке националних заједница настајале су на

залагању и програмским платформама детерминисаним на линији расцепа центар – периферија и идеолошко – културних расцепа.

- Програмска залагања аутохтоних војвођанских партија заснована су на њиховој тежњи ка остваривању различитих облика аутономије Војводине, као и борби за остваривање различитих облика права.
- **Изборни подсистем у Војводини представља компромисно решење простог комбиновања пропорционалног и већинског система.**

V МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од наведеног предмета и циља рада, као и од очекиваних резултата, приликом израде дисертације, кандидат је користио комбиноване методе научно – истраживачког рада својствених друштвеним наукама. У том циљу кориштене су превасходно методе које су у примарно политиколошке провенијенције, дакле из појединих области политичких наука (метода разумевања и дијалктичка метода) уједно комбиновано са методама социолошке науке, као што су то су методе: анализе, апстракције, специјализације, дедукције, синтезе, конкретизације, генерализације, потом, методе дескрипције, компартивна метода, метода моделовања као и статистичке методе. У једном делу рада је коришћена и методологија историографског карактера, где је било неопходно дефинисати историографски контекст теме и њену дијахронијску димензију.

У емпиријском делу рада посебно се инсистирало, да изнети подаци буду објективни, прецизни, подударни и систематични. Сви изнети емпиријски подаци су обрађени табеларним, графичким и путем бројчаних показатеља.

Посебан методолошки напор, кандидат је уложио на правилну примену одговарајућег методолошког оквира у зависности на потребе које је дефинисала сама структура докторске дисертација. Кандидат је посебно образложио свој методолошки приступ у коришћењу теоријске матрице система и подсистема као методолошки врло плаузибилне за даљу екпликацију свог рада. У другом делу рада где се разматрају политичке партије, партијски и изборни системи користе се методе научне дескрипције, анализе, генерализације и методе разумевања предметног сдржаја као и методе моделовања коју кандидат користи да би изнео свој модел друштвених и политичких расцепа у Србији. У Трећем делу рада, где је главни фокус стављен на процесе политичке модернизације Србије, на контрамодернизацијске ударе, и сложен историјски контекст као настајање политичких партија у Србији, доминантно је коришћена историографска методологија, али и социолошке методе које се тичу теорија друштвеног развоја, друштава полупериферног карактера, ситуираних у временски оквир 19 века.

У четвртном делу рада, који је центриран на проблематику партијског и изборног система рада, поново се користи значај део историографског метода, комбинован са класичним политиколошким оквиром који се тиче истраживања врсте и облика изборног и партијског подсистема у АП Војводини, као и њеног институционалног оквира. У овом делу рада, изразито је коришћена компарација као метода која омогућава релевантно сагледавање сличности али и разлика у посматраним системима и подсистемима Србије и АП Војводине.

У петом делу рада, доминантна је истраживачка оријентација на сређивању, систематизацији, класификацији и структурирању емпиријске грађе са особитим напором да се истраже одређене корелације у и варијабле у расположивој грађи, које су послужиле као важан темељ теоријског уопштавања, генерализације и формулације главних обележја ова два подсистема у АП Војводини. Статистичка обрада података реализована је у софтверском пакету IBM SPSS Statistics верзија 21, док је графичка репрезентација и визуализација резултата спроведена помоћу програма Microsoft Office Excel 2007. Од техника за статистичку анализу података коришћени су: фреквенције, релативни проценти, продукт-момент коефицијенти корелације (Пирсонов коефицијент) и поступак мултидимензионалног скалирања.

У закључном делу, дата је сумарна рекапитуализација главних резултат рада која је пратила дефинисану структура дисертације и потребу процењивања остварености хипотетичког оквира рада.

VI СТРУКТУРА И КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ПО ПОГЛАВЉИМА

САДРЖАЈ

Списак табела

Списак графикана

Списак пролога

ПРВИ ДЕО

1. УВОД

1.1. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

1.2. ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.3. ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР РАДА

1.4. МЕТОДЕ КОЈЕ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ ПРИ ОБРАДИ РАДА

1.5. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

ДРУГИ ДЕО

2. ПОЛИТИЧКЕ ПАРТИЈЕ, ПАРТИЈСКИ И ИЗБОРНИ СИСТЕМИ

2.1. ПОЛИТИЧКЕ ПАРТИЈЕ – НАСТАНАК И ДЕФИНИЦИЈА

2.1.2. ПАРТИЈСКА ИДЕОЛОГИЈА

2.1.3. ЧЛАНСТВО

2.1.3.1. Руководство

2.1.4. ОРГАНИЗАЦИЈА

2.1.4.1. Системи организовања

2.1.4.2. Руковођење странком

2.1.5. БОРБА ЗА ВЛАСТ

2.1.5.1. Функције и улога политичких партија

2.1.6. ИНТЕРЕСИ

2.1.7. ПОДЕЛА ПОЛИТИЧКИХ ПАРТИЈА

2.1.7.1. Кадровске партије

2.1.7.2. Масовне партије

2.1.7.3. Свеобухватне партије (Catch - All Party)

2.1.7.4. Картел партије

2.1.7.5. Неке од осталих могућих подела политичких партија

2.1.7.6. Фракције

2.1.7.7. Партијске интернационале

2.2. ПАРТИЈСКИ СИСТЕМИ

2.2.1. ПОДЕЛА ПАРТИЈСКИХ СИСТЕМА

2.2.1.1. Једнопартијски системи

2.2.1.2. Системи с хегемонијском странком

2.2.1.3. Страначки системи са предоминантном странком

2.2.1.4. Двопартијски системи

2.2.1.5. Умерени плурализам

2.2.1.6. Поларизовани плурализам

- 2.2.1.7. Институционализација партијских система
- 2.2.1.8. Перспектива политичких партија
- 2.3. ИЗБОРНИ СИСТЕМИ
- 2.3.1. ВЕЋИНСКИ ИЗБОРНИ СИСТЕМИ
- 2.3.1.1. Алтернативно гласање
- 2.3.1.2. Двокружни изборни систем
- 2.3.2. ПРОПОРЦИОНАЛНИ ИЗБОРНИ СИСТЕМИ
- 2.3.3. МЕШОВИТИ (КОМБИНОВАНИ) ИЗБОРНИ СИСТЕМ

ТРЕЋИ ДЕО

- 3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЛИТИЧКОГ, ПАРТИЈСКОГ И ИЗБОРНОГ СИСТЕМА СРБИЈЕ
- 3.1. ПОЛИТИЧКА МОДЕРНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ
- 3.2. НАСТАНАК ПОЛИТИЧКИХ УСТАНОВА И ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА У СРБИЈИ
- 3.2.1. ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА
- 3.3. ПРОМЕНЕ У ЕВРОПИ - ДОГАЂАЈИ КОЈИ СУ ПРЕТХОДИЛИ УВОЂЕЊУ ПЛУРАЛИЗМА У СРБИЈИ 1990. ГОДИНЕ
- 3.4. РЕКОНСТРУИСАЊЕ ПЛУРАЛИЗМА У СРБИЈИ 1990. ГОДИНЕ
- 3.4.1. ДРУШТВЕНИ РАСЦЕПИ – ПЛАТФОРМА ЗА НАСТАНАК НОВОГ ПАРТИЈСКОГ СИСТЕМА СРБИЈЕ
- 3.5. ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЈА ПАРТИЈСКОГ СИСТЕМА СРБИЈЕ
- 3.6. УТИЦАЈ ИЗБОРНОГ СИСТЕМА НА ПАРТИЈСКИ СИСТЕМ СРБИЈЕ
- 3.6.1. ВИШЕСТРАНАЧКИ ИЗБОРИ У СРБИЈИ

ЧЕТВРТИ ДЕО

- 4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПАРТИЈСКОГ И ИЗБОРНОГ СИСТЕМА У АП ВОЈВОДИНИ
- 4.1. ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА АУТОНОМИЈУ ВОЈВОДИНЕ
- 4.1.1. Српско питање у Хабзбуршкој монархији
- 4.1.2. Војводина између два светска рата, и током Другог светског рата
- 4.1.3. Војводина од уставног стицања аутономије 1946, до увођења плурализма 1990. године
- 4.2. АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА НАКОН УВОЂЕЊА ПЛУРАЛИЗМА 1990. ГОДИНЕ У СРБИЈИ
- 4.2.1. Друштвени расцепи који су формирали партијски подсистем у Војводини
- 4.2.2. Политичке партије и њихов однос према питању аутономије Војводине
- 4.3. ПОЛИТИЧКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У АП ВОЈВОДИНИ

ПЕТИ ДЕО**5. АНАЛИЗА ИЗБОРНИХ РЕЗУЛТАТА ИЗБОРА ОДРЖАНИХ У АП ВОЈВОДИНИ ОД УВОЂЕЊА ПЛУРАЛИЗМА 1990. ГОДИНЕ У СРБИЈИ****5.1. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО****5.2. ЕМПИРИЈСКИ ДЕО****5.2.1. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (МАЈ/ЈУН 1992.) - 1. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.2. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (ДЕЦЕМБАР/ЈАНУАР 1992./3.) - 2. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.3. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (НОВЕМБАР 1996) - 3. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.4. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (СЕПТЕМБАР/ОКТОБАР 2000.) - 4. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.5. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (СЕПТЕМБАР 2004.) - 5. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.6. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (МАЈ 2008.) – 6. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.7. ИЗБОРИ ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНУ АП ВОЈВОДИНЕ (МАЈ 2012.) – 7. САЗИВ СКУПШТИНЕ****5.2.8. КОМЕНТАР РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА****6. ЗАКЉУЧАК**

Литература

Прилози

ПРВИ ДЕО РАДА

У **уводном** делу рада, остварен је циљ указивања на сам контекст рада, кроз шири угао сагледавања релевантних научних чињеница, као и кроз неопходно сужавање ракурса, при наглашавању појединих чињеница, чиме је омогућено њихово оштрије сагледавање и осветљавање кроз јасно исказану намеру наглашавања фокуса истраживања. Полазна основа теоријско – методолошког приступа огледала се у сагледавању ширег, уопштеног контекста из кога су постављени темељни принципи, као основе која доприноси јаснијем сагледавању суштине саме теме. Овааквим, дедуктивним, методолошким приступом, омогућено је слојевито приказивање проблематике која је анализирана овим радом. Кандидат је методолошки коректно формулисао предмет рада, његове циљеве, хипотетички оквир, очекиване резултате, научни допринос и друштвену оправданост рада, као и методе истраживања, које су примерене постављеном предмету и циљевима рада.

ДРУГИ ДЕО РАДА

У другом делу рада, кандидат се бавио анализом политичких партија, партијских и изборних система кроз контекст сагледавања опште слике ових политичких институција. Ова анализа послужила је као темељна, полазна основа која је у наредним деловима рада обликована кроз надоградњу и конкретизацију, и која је посебно моделирана самим истраживањем, којим је овај општи и релативно широк контекст, сужен на партијски и изборни систем Србије и партијски и изборни подсистем у Војводини.

Општи део, у коме је теоријско - методолошки обрађен тематски део, који се односи на политичке партије, партијске и изборне системе, кроз њихово дефинисање, улогу, начин функционисања, поделу итд. поставио је оквире у којима је кроз наредне делове рада сагледавана проблематика која је била срж предмета анализе и истраживања рада. Оваквим дефинисањем јасних оквира, који су прецизно одредили теоријске границе, у којима се кретало истраживање, омогућено је стварање јасније и прецизније слике о политичким партијама, партијским и изборним системима уопште. Самим тим, ова платформа је послужила бољем разумевању политичких институција које су градивни елементи политичког система, као и јаснијем сагледавању њихове конкретне улоге и дејства у оквиру политичког система Србије.

ТРЕЋИ ДЕО

У трећем делу рада, анализирани су карактеристике политичког, партијског и изборног система Србије. Овај део рада, сузио је општи оквир дат у претходном делу рада, пружајући знатно прецизније одређење саме теме рада. Јаснији увид настанка и модернизације политичких уставова у Србији, омогућен је кроз теоријско – методолошки оквир уз помоћ кога је олакшано сагледавање историјског контекста настанка и разоја политичких установа у Србији. Потом, је дескриптивно, и на прегледан начин, сублимиран историјски период до успостављања вишепартијског система у Србији. Такође су наведене све важније и историјски релевантне чињенице као и догађаји који су претходили увођењу плурализма у Србији.

Дефинисањем политичког, изборног и партијског система Србије, отворено је питање саме суштине историјских околности и амбијента у којима је уведен вишепартизам у Србији чиме је успостављен (дис)континуитет са претходним системима. Дисконтинуитет и динамичност промена, које су се догађале у релативно кратком историјском интервалу, јасно су предочене кроз контекст реконструисања плурализма у Србији. Сам фокус овог дела рада посвећен је друштвеним расцепима као платформи на којој је изграђен партијски систем Србије. Ове линије подела, утицале су, својим дејством, на кофигурацију политичког система Србије, те је веома битно нагласити, да је кандидат у овом делу рада, нагласио, постојање јасне паралеле, уз помоћ које је могуће сагледавање бројних релевантних чињеница, које потврђују каузалан однос између партијског и изборног система Србије и подсистема у Војводини. Њихова међузависност која је укореењена у историјском контексту, била је веома важно за

компаративно - хронолошки оквир анализе главних етапа настанака и развоја ових система и њихове узрочно – последичне везе, што је кандидату пошло за руком.

У овом делу рада, остварена је свеобухватна анализа партијског система Србије, кроз наглашену важност и увид у степене његове институционализације. Потом је експлицитно указано на каузалнос односа између изборног и партијског система и резултата изборних циклуса у скаду са њим.

У последњем делу ове тематске целине емпиријски су обрађени и сублимарно приказани резултати парламентарних избора одржаних у Србији након увођења вишепартизма у Србији 1990. до 2012. године.

ЧЕТВРТИ ДЕО

У **четврт**ом делу рада анализирана су главна обележја и карактеристике партијског и изборног подсистема у АП Војводини. Претходна поглавља имала су за циљ, да темељно поставе правце у којима су касније анализиране карактеристике партијског и изборног подсистема у Војводини. У овом поглављу је наглашен историјски контекст настанка аутономије Војводине у периоду од досељавања Срба на ове просторе, кроз Велику сеобу и њихове борбе за слободу и стицање самосталне државе. Опсежан историјски приказ, омогућио је јасно сагледавање релевантних историјских чињеница које сведоче о путу и начину кроз које су Срби и остали народи на овом простору пролазили, прво, кроз присаједиње Војводине Србији 1918. године, потом ослобођења након Другог светског рата, и увођења аутономије Војводине од стране комунистичких власти. У овом делу рада су такође, јасно наведене етапе уставних дефиниција аутономије од њеног значајнијег проширивања Уставом 1974. године, до њеног, скоро потпуног укидања Уставом 1990. године.

Главни фокус у раду био је на анализи уставних промена из 1990. године, којима је омогућено поновно увећење плурализма у Србији. У овом делу рада јасно су предочене све релевантне чињенице битне за настанак и развој партијског подсистема у Војводини. Посебно је наглашена улога друштвених расцепа као једног од најбитнијих фактора који су утицали на обликовање партијског подсистема у Војводини. Као два основна елемента по којима се партијски подсистем у Војводини издваја, у раду су детектовани наглашени ставови политичких актера по питању аутономије Војводине, и највећа концентрација различитих етничких заједница, које привлаче пажњу политичких партија као посебне циљне групе, због релативно велике концентрације ентитетских гласова унутар ових заједница. Имајући у виду претходно наведено, посматрано кроз претходно наглашене теоријске оквире, а у односу на начин на који је аутономија Војводине конституисана, кандидат је као релевантно издвојио један од расцепа који је у Војводини веома значајно утицао на специфично конституисање политичких подсистема, а огледао се и у појави регионално – етничких партија, као и у конституисању специфичних политичких институција формираних на бази управо тих потреба, реч је о етничком расцепу. Овај друштвени расцеп посебно је присутан и искоришћен, у контексту партијске конкуренције за етничке гласове, на регионалном нивоу. Овај идеолошко – културни расцеп (доминантна

култура – субкултура) у значајној мери се поклапа са расцепом центар – периферија. Расцеп центар – периферија се од почетка вишепартизма рефлектује и у Војводини. Један број регионалних и етничких странака експлоатисао је овај расцеп (Лига социјалдемократа Војводине, партије војвођанских Мађара, ДЗВМ, СВМ).

Кандидат констатује да су историјско наслеђе и политичке институције у Војводини у великој мери определили функционисање њеног партијског подсистема, који је деловао у оквирима система на нивоу државе, при чему је по принципу спојених судова долазило до преливања политичког деловања, што је опет узроковало одређене интеракције које су се одражавале на целокупан систем.

Особито обележје подсистема у Војводини је да је од момента увођења вишепартизма развијен партијски подсистем, који се заснивао на већем броју политичких партија, у односу на партијски система Србије. Разлоге таквог начина политичког деловања у Војводини, треба потражити у присуству готово свих партија, које су деловале и које делују у оквиру партијског система Србије, као и партија које су изворно војвођанске – регионалних партија и партија националних заједница. Овако велики број партија утицао је на динамичност партијског система, који је мултиплицирао велики број различитих организација, које такође у битној мери креирају политичку сцену Војводине. Присуство великог броја политичких субјеката, утицало је, и на формирање специфичних политичких институција, као и стварање шире платформе за изношење и примену политичких идеја.

ПЕТИ ДЕО

У петом делу рада, анализирани су изборни резултати са свих избора за избор посланика у Скупштину АП Војводине од 1990. до 2012. године. У овом делу рада детаљно су анализирани резултати укупно седам изборних циклуса за избор посланика у Скупштину АП Војводине. Анализом је обухваћен период, почев од првих избора одржаних за покрајински Парламент (мај/јун 1992.) након увођења плурализма у Србији 1990. године, па све до последњих избора који су одржани месеца маја 2012. године. Добијени налази су изложени хронолошким редоследом, и тако, што је, сваки од обрађених изборних циклуса представљен у засебном одељку. Унутар ове тематске целине, анализирани су и изборни резултати које су политичке партије и кандидати за посланике у Скупштини АП Војводине, остварили на четири различита нивоа агрегације: ниво изборних јединица, ниво општина/градова, ниво управних округа, као и на нивоу целе покрајине сумативно. За последња три изборна циклуса (2004., 2008. и 2012. године), који су спроведени по мешовитом (комбинованом) изборном систему, посебно су анализирани резултати које су изборне листе оствариле по пропорционалном систему, односно резултат које су остварили кандидати који су учествовали на овим изборима по већинском изборном систему. Осим тога, у контексту ова три изборна циклуса, кандидат се позабавио и проучавањем интеркорелације социо-демографских обележја војвођанских општина с једне, и изборних резултата које су изборне листе оствариле у истим са друге стране.

У том циљу, у складу са терорјско - методолошким опредељењем, при обради ових података, коришћене су превасходно методе које су карактеристичне за емпијска истраживања дескриптивног и експлоративног типа.

Када је о изворима података реч, коришћени су званични изборни резултати објављени од стране Покрајинске изборне комисије, као и референтни социо-демографски индикатори преузети из публикација које је објавио Републички завод за статистику, на основу пописа становништва. С тим у вези, кандидат је наишао на потешкоће објективне природе. Наиме, на званичан захтев упућен Покрајинској изборној комисији за достављање резултата избора за Скупштину АП Војводине на нивоу изборних јединица, а који нису били истакнути на званичном сајту ове институције (за период од 1992. до 2000.), пре интервенције кандидата, достављен је одговор, да ПИК не располаже траженим подацима. Чињеница да су ови подаци иреверзибилно изгубљени, сведочи о односу покрајинске власти према покрајинским институцијама, такође, ова чињеница, врло уверљиво осликава ниво запостављања покрајинских институција, те потпуно периферни значај који су ове институције уживале унутар државног устројства републике Србије у овом периоду. Последично, за ова четири изборна циклуса били су доступни искључиво сумативни резултати на нивоу целе покрајине, тако да су и спроведене анализе ограничене само на овај највиши ниво агрегације.

Кандидат је успео да оствари постављене истраживачке циљеве у оквиру овог сегмента рада, а то су пре свега, идентификација релевантних политичких странка у АП Војводини као и утицај сета независних варијабли, које чине неки од важнијих социо-демографски показатељи на нивоу општина: узрасна структура становништва, национална припадности становништва, образовни статус становништва, нивоа писмености становништва, брачног статуса женског становништва старијег од 15 година, броја живорођене деце и структуре запослених у правним лицима по секторима.

ЗАКЉУЧАК

Кандидат је у **закључку**, у складу са постављеним предмет и циљем истраживања, као и хипотетичким оквиром рада, сублимирао јасно предочене чињенице којима је доказао оправданост постављене генералне хипотезе, посебних хипотеза, и појединачних хипотеза. Усмеравајући фокус интересовања у раду на политичке партије које је кандидат анализирао, користећи општи приступ и релативно широк угао њиховог посматрања, омогућен је увид у саму суштину деловања политичких партија, кроз анализу њихових најважнијих конститутивних елемената.

Анализом политичког система Србије, кандидат је уочио два битна обележја, која су индикативна за његов развој, то су: дисконтинуитет и динамичност. Ова два обележја представљају константе које карактеришу политички систем Србије. Може се рећи да дисконтинуитет и динамичност карактеришу политички систем Србије од њеног настанка као модерне националне државе, преко различитих државних заједница у којима је егзистирала, па све до данашњих дана.

Кандидат наглашава да су динамичност и дисконтинуитет, као обележја политичког система Србије, настали захваљујући мноштву узрочно – последичних утицаја различитих фактора унутар самог политичког система. У раду је посебно наглашено деловање друштвених расцепа на чијим основама су грађене и развијане политичке институције

Србије, као један од основних чинилаца (узрочника), који су пресудно утицали на конфигурацију политичког и партијског система Србије.

На основу наведеног у раду кандидат закључује следеће: партијски систем Србије је претрпео битне промене под утицајем резултата сукцесивних избора. Последично, због великих осцилација исказаних у снази партија као општег обележја самих избора, што се негативно манифестовало на стабилност политичких партија и партијског система Србије.

Такође, за партијски систем Србије може се рећи да и након више од две деценије од увођења плурализма није у довољној мери институционализован. Кандидат изводи закључак у коме партијски систем Србије категоризује као поларизовани (сегментирани) плурализам, односно, 'располућени плурализам', до 2006. године, а након тога, као ограничени или умерени плурализам.

У раду је издвојена још једна од карактеристика партијског система Србије, то је свакако његова нестабилност.

Основно питање које чини посебним партијски подсистем у Војводини, садржано је у дистинктном односу политичких актера у њиховим програмским залагањима и деловању по питању аутономног положаја АП Војводине, односно по питањима децентрализације, регионализације, федерализације Србије и сл.

Кандидат је нагласио, да су друштвени расцепи који су моделирали партијски систем Србије попримили наглашенији карактер, по својим појединим врстама, под утицајем и у оквирима специфичног политичког подсистема у Војводини. Наглашеније линије друштвених подела по појединим питањима, утицале су на појаву специфичног облика партијског организовања у овом делу партиског система Србије, чинећи, на тај начин посебан партијски подсистем.

Питање аутономије Војводине, је постављено као прворазредно политичко питање, око кога се групишу и сва остала важна питања, попут: политичких, националних, економских, културних и др, а која се у дугом временском периоду намећу као специфична у контексту дисперзовања разнородних политичких идеја, ставова и гледишта. Као специфичност изборног система у АП Војводини, истакнута је најдуготрајнија примена комбинованог изборног система, као и промена овог система на захтев водеће аутономистичке странке ЛСВ у Војводини, чиме је ускраћена могућност заступљености представника свих општина и градова из Војводине у представничком телу, а што је претходним изборним системом било загарантовано.

У закључку докторске дисертације кандидат на основу провере постављених хипотеза у раду кроз пет поглавља, као и на основу научних сазнања до којих је дошао износи своје закључке о постојању специфичних обележја које су довеле до конституисања партијског подсистема у АП Војводини у оквиру партијског система Републике Србије.

VII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС

Кандидат мр Горан Иванчевић је на основу дефинисаног предмета рада, те циљева и хипотетичког оквира назначених у тексту дисертације, остварио коректне теоријске резултате и предвиђени научни допринос дефинисан још у пријави докторске дисертације. Кандидат је на научно-теоријски аргументован и релевантан начин показао значај истраживања одобрене теме рада, успешно анализирао и користио постојећи научни фонд сазнања о истраживаној теми, дајући допринос у креативној примени важнијих теоријско-експликативних оквира особито у домену научне дискрипције друштвено- историјског и политичког контекста обрађене теме, као и релевантне примене научне класификације друштвених и политичких расцепа и типологизације политичких странака у Србији .

Особит научни допринос кандидат је дао у утврђивању модела друштвених и политичких расцепа за дефинисање главних обележја партијског и изборног подсистема у АП Војводини, као дела ширег партијског и политичког система Републике Србије (отуда и нешто обимнији део рада који третира историјски контекст теме). Кандидат је успео да означени научно-теоријски оквир креативно примени за дефинисање главних обележја и специфичности партијског и изборног подсистема у АП Војводини, што је и било постављено као главни научни и друштвени задатак у дефинисаној теми докторског рада, умешно користећи теоријско-методолошку матрицу корелата систем - подсистем.. Кандидат је методолошки умешно показао да анализа политичких детерминанти које категоризују различите појавне облике у оквиру партијског и изборног система Србије, а које су класификоване као посебна системска обележја, се у битном смислу одражавају на специфичне особености и испољавања у партијском и изборном подсистему у АП Војводини, те је самим тим и било могуће извршити релевантну научну анализу њихових најмаркантнијих карактеристика.

Све наведено остварено је уз стручно коришћење расположиве и релевантне научне литературе, како домаћег тако и иностраног порекла (што је у неким деловима рада довело до непотребних понављања, која нису битније утицала на теоријску релевантност у закључивању), као и врло свеобухватном и обимном емпиријском грађом која је служила не само за потврду главних теоријских појених рада, већ и као додатни емпиријски аргументаријум за маркирање главних обележја партијског и изборног подсистема АП Војводине.

Друштвени допринос кандидатовог рада огледа се у релевантној истраживачкој активности, на сабирању, уређењу и тумачењу резултата изборних циклуса у АП Војводини у дефинисаном временском интервалу од 1990 године па закључно са 2012 годином. Својом систематичношћу, и ваљаним тумачењима, увећао је не само постојећи научни фонд из поља дефинисане теме дисертације, већ и укупни друштвени фонд релевантних сазнања која су била недовољно истражена, структурирана и класификована. Кандидат је тако успео у намери да створи јасан политиколошки и друштвени оквир за дефинисање партијског и изборног портрета АП Војводине , који је поред других карактеристика, пре свега био битно одређен својим специфичним комбинованим изборним системом.

У закључном делу дисертације, кандидат је на сублимисан начин показао велики степен потврђивања дефинисаног хипотетичког оквира рада, притом набрајајући све најбитније особености и обележја партијског и изборног подсистема АП Војводине. У закључку су такође јасно одређени чиниоци (историјско наслеђе, честе промене политичког система, дисфункционални институционални оквир), уз сталне линије политичких и друштвених расцепа српског друштва које су уз постојање војвођанских регионалних спецификаума као што су : географска , демографска , те битна етничка, културна, конфесионална па и економска обележја пресудно допринела постојећем конфигурисању и динамици политичких односа у Војводини. Комисија дакле, констатује да је потпуно остварен научни и друштвени циљ докторског рада.

VIII ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

На основу подробно разматаног садржаја докторског рада, те процене искоришћености расположиве научне методологије, литературе и доступних емпиријских извора као и оцене научне релеванције изнетих закључака у дисертацији и оствареног друштвеног доприноса, Комисија сматра да докторска дисертација мр Горана Иванчевића под називом "Обележја изборног и партијског система АП Војводине од увођења партијског плурализма 1990 године у Србији" заслужује позитивну оцену. Такође констатујемо да је текст предметне докторске дисертације пре стављања на увид јавности, успешно прошао детекцију плагијаризма (присвајање идеја, , метода или писаних речи без указивања на аутора) и да ментор кандидата им потребну потврду надлежне универзитетске службе (и извештај ЦЕОН-а) да у раду нема више од 14% у првом делу и 12% у другом делу рада, преузетог текста. Комисија текође констатује да је предметна докторска дисертација урађена у складу са ранијом пријавом , и образложењем теме докторског рада која је одобрена .

Кандидат је на оригиналан начин анализирао и применио претходно расположиви научно-теоријски и сазнајни оквир на истраживану тему рада. Особито значајно за сумарну оцену је да је кандидат дао оригиналан допринос у моделирању и дефинисању главних обележја партијског и изборног подсистема у АП Војводини у контексту партијског и изборног система Републике Србије. Из анализираног садржаја докторске дисертације може се констатовати да је кандидат на методолошки плаузибилан начин систематизовао све битније теоријске моделе друштвених расцепа те класификација и типологизација партијских и изборних система користећи их за моделирање научних и друштвених циљева рада. Методолошки оквир рада коришћен је на адекватан начин, како онај који се односи на научно-теоријски део анализе тако и за онај који је везан за синтезу емпиријски доступних података. Завршне оцене изнете у докторском раду, засноване су на солидним теоријским и валидним емпиријски изворима и грађи. Стога и поред постојања бројне релевантне научне литературе која обрађује партијске и изборне системе, кандидат је

успео да да свој оригинални допринос у бољем разумевању партијске и изборне проблематике у АП Војводини. Све до сада констатовано определиле су Комисију да докторску дисертацију "Обележја изборног и партијског система АП Војводине од увођења партијског плурализма 1990 године у Србији" оцени као самостално научно дело са релевантним научним и друштвеним доприносом.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. проф. др Ђорђе Стојановић, председник Комисије

2. Проф. др Љубиша Деспотовић, ментор и

3. Проф. др Дарко Гавриловић, члан Комисије.